

Vrij

Ghislaine van Sterrenburg-Aimar had zich op bed genesteld met in haar hand een boek en een zacht geluid op de achtergrond. Net toen ze aan pagina 76 wilde beginnen van Darwins 'Origin Of Species' werd haar aandacht volledig opgeëist door de kleine televisie. Ze hoorde een krakende stem en zag dat betweterige gezicht. Haar lichaam versteende. Ze voelde een stekende pijn, alsof gif plotseling haar lichaam binnendrong. Ze moest blijven kijken, of ze wilde of niet. Er zijn meer mensen die graag kijken naar iemand waar ze het niet mee eens zijn en die ze zelfs verafschuwen, niet in de laatste plaats omdat ze hun eigen mening als superieur beschouwen en die het liefst door de televisie heen willen schreeuwen. Maar bij Ghislaine was het anders.

Aan het woord was Bernard van Sterrenburg, onlangs benoemd tot minister van Justitie. Zijn voorganger had het veld moeten ruimen, omdat hij was ingegaan op een invitatie van een van de grootste accountantskantoren voor het bijwonen van de Champions League finale in Wenen. De man gaf niet eens om voetbal. In hetzelfde weekend had er een expositie plaatsgevonden in de Wiener Secession, die hij veel liever bezocht had. Vrijwel alle grote Jugendstil werken waren er verzameld onder één dak, waaronder Gustave Klimts meesterwerk: 'Women in gold', een portret van Adèle Bloch-Bauer, dat in 2006 na veel gesteggel en juridische procedures van de onfrisse nazi-geur uit het verleden werd verlost. Het was nu in eigendom van De Neue Galerie in Manhattan, die het niet voor niets had gekregen. Het schilderij had 107 miljoen euro gekost en behoorde tot de duurste ter wereld.

Al was de vorige minister zich van geen kwaad bewust, de onschuldige voetbalwedstrijd met vliegreis en hotelovernachting deed zijn kop rollen. Hij had oprecht gehandeld met het eerbare doel waardevolle contacten voor zijn departement te leggen. Als hij van tevoren had geweten dat de pers zijn werkbezoek als een betaald uitje zou 'framen', had hij die vervloekte voetbalwedstrijd wel aan zich voorbij laten gaan. Een

overijverige journaliste had haar informatie gekregen via een bron uit de vertrouwenskring van de minister. Zij had snel de hoofdredacteur ingelicht en aan zijn zijde gekregen. Samen waren ze een verpletterende hetze gestart waar geen kruid tegen gewassen was. Er restte de minister niets anders dan deemoedig de verantwoordelijkheid voor zijn misstap te nemen en daarom besloot hij zelf om af te treden.

Toen de kokette journaliste op de haar kenmerkende wijze Bernard van Sterrenburg om commentaar vroeg en dan vooral op het gedrag van zijn voorganger, wist Ghislaine al zo ongeveer welk antwoord er komen zou. Eerst volgde een diepe zucht, daarna een gespeelde, ontwapenende glimlach die minstens drie boodschappen communiceerde. De eerste was dat hij de vraag van de journalist vanzelfsprekend én ondeugend vond, waarmee hij haar impliciet probeerde in te palmen. De tweede boodschap was dat hij met de vraag in zijn maag zat, omdat hij geen kwaad woord over een collega wilde spreken. De derde afsluitende laag in zijn reactie moest blijven hangen. Hij wilde duidelijk maken dat hij recht door zee was, de vraag niet uit de weg ging en een eerlijk antwoord gaf.

Ghislaine sprak de woorden waarvan ze verwachtte dat die komen zouden hardop uit:

‘Tja, dat is een vervelende kwestie. Ik zal er niet omheen draaien. Als minister ligt je gedrag nu eenmaal onder een vergrootglas. Zelfs de geringste schijn van belangenverstrengeling en persoonlijk voordeel moet nu eenmaal vermeden worden, zeker op een departement als Justitie. Niettemin wil ik mijn waardering uitspreken over mijn voorganger, voor al het goede werk dat hij verricht heeft en zijn moedige besluit om zelf ontslag te vragen. Ik heb daar diep respect voor.’

Het was ongelooflijk, maar waar. Dit was inderdaad zo’n beetje de reactie van Bernard van Sterrenburg. De laatste twee zinnen waren zelfs identiek, woord voor woord.

Toen er geschakeld werd naar een ander actueel onderwerp, zette Ghislaine onmiddellijk de televisie uit. Ze drukte extra stevig op de afstandsbediening, alsof ze hém daarmee uit haar geheugen kon wissen. Maar dat lukte niet, net zo min als het haar lukte om nog een bladzijde verder te lezen in haar boek. Ze stapte uit bed en ging op de grond zitten tegen de muur. Omdat de zon er de hele dag op had geschinen, voelde ze een weldadige en geruststellende warmte in haar rug.

Ghislaine had in de afgelopen jaren een nieuw leven opgebouwd en vrede met zichzelf gevonden. Ze was veranderd na alles wat zij had meegemaakt. Zij was sterker geworden en onafhankelijk. Ghislaine hield van haar werk in de bibliotheek. Het salaris was met € 1,67 per uur niet meer dan een karige vrijwilligersfooï, maar wat had ze nou werkelijk nodig? De enige luxe die ze zich permitteerde was de huur van een televisie en die kostte op de kop af € 1,- per week. Haar andere genot bestond uit het lezen van boeken en die waren gratis. Ze las alles wat los en vast zat. Dat deed ze nu al gedurende zes jaar. Ze was begonnen met schrijvers van klassiekers zoals Orwell, Zweig, Flaubert, Kafka en Homerus.

De mensenkennis die ze opdeed door literatuur te lezen, vulde ze aan met een allesverslindende honger naar kennis. Ze begon met het leren van talen: Frans, Duits, Engels, Spaans en Italiaans. Daarna stapte ze over op filosofie en las werken van Plato, Marx en Descartes. Vervolgens verdiepte zij zich in psychologie en maakte zich vertrouwd met de inzichten van Freud, Jung en Adler. Ten slotte waagde ze zich zelfs aan het bestuderen van de natuurkunde en kosmos. Ze las werken van Einstein, Copernicus en van Leeuwenhoek. Ze was er zelf verbaasd over dat ze zo veel kennis kon verwerken in krap zes jaar tijd. Had ze de jaren op school maar beter benut. Hoe zou haar leven er dan nu hebben uitgezien? Maar ze wist dat deze vraag geen zin had. Tijd laat zich niet inhalen. Die les had ze door ervaring geleerd. Daar was geen boek aan te pas gekomen.

Die honger naar kennis was het gevolg van haar relatie met Bernard van Sterrenburg. Ze had zich herhaaldelijk afgevraagd wanneer ze toch verliefd op hem was geworden. En elke keer opnieuw was er maar één simpel antwoord dat ze kon bedenken: nooit! Ze was hooguit verleid door zijn kennis, aanzien en zelfverzekerde houding. Net zoals haar ouders, die Bernard zo'n goede partij vonden. In herinnering hoorde Ghislaine hen samenzweerderig fluisteren dat die Bernard tenminste een nette man was, met als vette bonus een beloftevolle toekomst en welvaart.

Bernard maakte razendsnel carrière. Hij bouwde een succesvolle advocatenpraktijk op en toen hij meende over voldoende geld te beschikken, verkocht hij die weer om vanaf dat moment 'iets terug te doen voor de maatschappij', zoals hij dat noemde. Ghislaine wist toen al wat zijn

echte drijfveer was. Zijn geveinsde dienstbaarheid was niets minder dan een gretig verlangen naar meer macht, aanzien en bewondering. Op zijn vijfendertigste, nu zeven jaar geleden, werd hem een positie in de Hoge Raad aangeboden en nu werd hij dan minister, zoals hij zelf zorgvuldig gepland had, al deed hij voorkomen dat het toevallig op zijn pad was gekomen.

Ghislaine zag al vroeg zijn andere gezicht. Ze vergeleek hem met Medusa: een hoofd waar het haar had plaatsgemaakt voor kronkelende slangen en die bij aanblik iedereen deed verstenen. Voor de buitenwereld acteerde Bernard hulpvaardigheid en integriteit. Hij barstte van de energie en was onderhoudend. Onder het spiedende oog van gezelschap gedroeg hij zich tegenover Ghislaine liefdevol en voorkomend. Buiten de schijnwerpers voltrok zich de metamorfose. Hij sloot zich af, was kil en maakte haar belachelijk.

Bij de minste of geringste tegenslag veranderde de beheerst ogende Bernard in een tiran die vloekend en schreeuwend zijn misnoegen kenbaar maakte. Hij had het tot kunst verheven haar tot op het bot te kwetsen, zo vaak als mogelijk. Als hij een vraag stelde was ze al op haar hoede, want ze wist dat haar antwoord een nieuwe vraag zou oproepen en dat die cyclus zich net zo vaak zou herhalen totdat ze verstrikt raakte in haar eigen woorden en onzin uitkraamde. Hij wist feilloos het moment te kiezen en sloeg dan toe. Zij wist het ook, maar kon er niet aan ontkomen.

Hij gunde Ghislaine geen millimeter eigenwaarde. Zelfs op haar uiterlijk had hij van alles aan te merken. Er ging geen dag voorbij of hij zei iets in de trant van:

‘Soms vraag ik mij af of jij wel een vrouw bent. Kijk eens naar die kleding van jou. Hoe kun je het aantrekken? Vormloze gevallen zijn het. Je lijkt wel een vent. Weet je wat jij moet doen? Je moet je eens wat hoeriger kleden, anders kijkt straks niemand meer naar je. En hier in huis mag je ook wel eens beter je best doen. Het mag wel wat aantrekkelijker. Laat je benen en borsten eens zien, die heb je toch niet voor niets. Kruip in de huid van een dienstmeisje, verpleegster, stewardess of weet ik veel wat, maar doe iets elegants. Zo doen de meeste vrouwen dat.’

En dan waren er nog zijn buitenissige fantasieën. Bernard was een latente sadomasochist, met een voorliefde voor de meesterrol. En hij had een ‘touwenfetisj’. Ghislaine had zich nooit met dit soort spelletjes ingelaten, zeer tot zijn ongenoegen. Hij stelde al met al onmogelijke eisen aan haar. Hij, de man met zijn leptosome lichaamsbouw, miezerige armen en benen, haviksneus, brilletje en vroeg kalende hoofd. Toch gedroeg hij

zich onophoudelijk als een bokser en Ghislaine ving de klappen op, totdat ze murw geslagen in de touwen hing. En niemand had het in de gaten. Ouders net zo min als vrienden en kennissen. Het was eerder omgekeerd. Vaak kreeg Ghislaine te horen dat ze het wel getroffen had met zo'n geweldige man. Haar automatische reactie was een knikje vergezeld van een dankbare glimlach. Daarna volgde de smaak van lafheid en zelfverloochening, zo overheersend aanwezig, dat ze van schaamte het liefst onder de grond weg wilde kruipen.

Het kwam nooit in Ghislaine op om hem te verlaten. Toen ze nog maar net getrouwd waren, hij was dertig en zij drieëntwintig, kregen ze een dochter: Mona. De kleine prinses groeide uit tot het cement van hun huwelijk. Mona huppelde en danste door het leven en gaf Ghislaine elke dag kleur op haar wangen. Haar stralende lach, enthousiaste kreetjes en grote ogen van verwondering zorgden voor leven in het verdoofde huwelijk. Hun relatie dreef op Mona en van dat besef waren ze beiden doordrongen. Ghislaine koesterde haar sporadische lichtpuntjes, ze leefde in en op momenten.

Nog steeds zit Ghislaine met haar rug tegen de warme muur. In haar hoofd is ze bezig met morgen, een belangrijke dag die haar leven blijvend zal veranderen. Langzaam staat ze op en loopt naar de andere muur tegenover haar. Ze strijkt met haar hand over de foto die daar hangt. Ghislaine drukt haar lippen op het portret en liefkoost het met haar ogen: 'Dag lieverd, ik houd zo veel van jou.' Het licht in haar kleine kamertje schijnt gebrekkiger dan ooit, juist nu ze er zo'n behoefte aan heeft. Ze knielt neer, haar blik nog steeds gericht op de foto, en raakt in een trance van nostalgie. Maar het is niet alleen de prikkende heimwee die ze voelt, ook een golf van euforie welt in haar op. Ghislaine is in een staat van wat de Portugezen 'saudade' zouden noemen, een mengeling van geluk en verdriet. Verdriet vanwege heimwee naar Mona, die ze nooit meer zal zien. Geluk omdat de herinnering zo scherp en zoet is. Zoals de zon de wolken verjaagt, maakt de pijnlijke grimas op haar gezicht plaats voor een gelukzalige glimlach.

Kaarsrecht als een mannequin loopt ze naar haar bed. Ze ontdoet zich langzaam van haar kleren, een striptease waarin zij de hoofdrol speelt als actrice en enige toeschouwer. Met de vingertoppen streelt en knijpt ze haar eigen lichaam, een ritueel dat zij nu een jaar of twee, dag in dag uit, in stand houdt om zich van haar vrouwelijkheid doordrongen te blijven.

Morgen is het zo ver. Dan komt Bernard haar halen. Dan wordt ze weggetrokken uit de omgeving, waar ze aan gewend is geraakt, zich verzoend heeft met het verleden en waarin ze zich vrij voelt. Ze heeft jaren tegen het moment opgezien, en tegelijkertijd zich erop verheugd. Haar plan dat vanaf het begin houvast gaf en waar ze gestaag uitwerking aan heeft gegeven, nadert dan zijn voltooiing. Het is een krankzinnig plan. Ze had wat mensen uit haar omgeving in vertrouwen genomen en over haar plan verteld, maar niet alles, hooguit wat flarden. Ze vonden het fantastisch en hadden er hartelijk om gelachen, in de veronderstelling dat Ghislaine haar plan nooit zou uitvoeren. Maar Ghislaine hunkert bij het vooruitzicht dat nu juist wél te doen.

Ruim zes jaar geleden op een loeihete zomerdag in juli veranderde haar leven op dramatische wijze. Bernard en Ghislaine hadden een etentje met vrienden. Voor Bernard was dat een vorm van netwerken, wat een stuk beschaafder klonk dan anderen ‘gebruiken’. Hij was een calculator en gaf pas als hij dacht iets terug te ontvangen. Hij handelde nooit belangeloos, zelfs niet in zijn spaarzame gulle buien. De wereld was er voor hém, daar was hij stellig van overtuigd.

Op die ene dag scheen de zon fel. Mona die gek was op water, speelde in het kleine badje dat in de achtertuin stond opgesteld. Het was er heerlijk rustig, want de tuin grensde aan een park.. Ghislaine ging om de tien minuten bij haar kijken. Ze had vanaf Mona’s geboorte een onberedeneerde angst dat er iets met haar zou gebeuren. Om precies vier uur nam ze voor de vijfde keer poolshoogte. Ze zag een badje zonder Mona.

‘Mona, waar ben je?’ Toen Mona niet antwoordde, riep ze nog een paar keer haar naam en elke keer werd haar stem scheller en wanhopiger.

‘Mona, nu geen spelletje meer spelen. Kom meteen, nu!’

Maar wat ze ook riep, Mona was in geen velden of wegen te bekennen. In blinde paniek werd eerst het huis van boven tot onder doorzocht en nog geen tien minuten later hielpen burens en omwonenden mee. Ze doorkruisten het park en de nabije omgeving. Tevergeefs.

Diezelfde nacht nog vond men de kleine Mona, gedumpt in een parkje van

een aangrenzend dorpje. Het lichaampje van het meisje was intact. Sporen die konden leiden naar een dader waren naar later bleek niet meer aanwezig en vermoedelijk professioneel weggevoerd. Ze was door wurging om het leven gekomen. Omdat een van de buurtbewoners een man in een zwarte auto had zien wegrijden met een klein meisje naast hem en een vrij secuur signalement had verstrekt, was de politie binnen twee dagen een verdachte op het spoor. De man voldeed precies aan de beschrijving en was door verschillende getuigen in de buurt van de woning gezien. Bovendien bleek hij eerder veroordeeld te zijn voor misbruik van een minderjarig kind.

De verdachte werd in hechtenis genomen. Het was een tweeënveertigjarige man, met zwart, vet krullend haar op zijn gezicht, armen en borst. Zijn gewicht hield in kilo's gelijke tred met het aantal centimeters dat hij lang was. Ghislaine kon een gevoel van walging niet onderdrukken toen ze hem in de rechtszaal voor het eerst in levende lijve zag. In haar verbeelding zag ze haar lieve meisje dat riep om hulp en dat die viezig uitzierende kolos met de ene hand haar mond snoerde en met de andere dingen deed die ze niet wilde zien. Maar ze zag het toch en de fysieke reactie was onvermijdelijk. Ze moest overgeven. Ze had nog net de tegenwoordigheid van geest om haar hoofd naar de zijkant van de bank te bewegen, zodat ze niemand onder kotste. Nog nooit had ze zoveel braaksel geproduceerd als nu. Haar lichaam reageerde op een dwangmatige wijze waarna haar buik leger was dan ooit, net als de blik in haar ogen. De zaal werd voor een kwartier ontruimd, waarna het proces werd voortgezet. Later dacht ze nog vaak terug aan dat moment. Hoe was het mogelijk dat je onder invloed van de sterkst denkbare emoties waarbij niets er meer toe deed, je het fatsoen kon opbrengen om je braaksel zo te richten dat je niemand tot last was?

Het proces sleepte zich voort. De verdachte werd bijgestaan door een jonge kundige advocaat, die er voortdurend op hamerde dat zijn cliënt het slachtoffer was in dit proces en dat zijn verleden, waar hij al boete voor had gedaan, hem stigmatiseerde. Hij eiste vanzelfsprekend vrijspraak, maar gaf alvast te kennen dat hij het daar niet bij zou laten en na de uitspraak een fikse schadevergoeding zou eisen voor het leed dat zijn cliënt was toegebracht. Veroordeling of niet, mensen zouden hem voortaan argwanend bekijken en het zou hem vast niet lukken ooit nog een baan te vinden. De officier van Justitie deed op zijn beurt zijn uiterste best om haarfijn uit te leggen dat volgens de politie er maar één mogelijke dader kon zijn: de verdachte. Na zesentachtig dagen deed de rechter uitspraak in een bomvolle rechtszaal. De aanwezigen wachtten zijn oordeel in spanning

af. Na de inleidende bewoordingen, waarin de rechter zich uitsprak over de ernst van het delict en de schok die dit in de gemeenschap had veroorzaakt, volgde de uitspraak. De stem, woorden en zelfs de bewegingen van de rechter hadden zich voorgoed in Ghislaines hoofd genesteld. Om zijn professionaliteit te demonstreren, nam hij afstand van vertroebelende emoties door eerst te kuchen en daarna zijn keel te schrapen. Toen volgde het oordeel.

‘De rechtbank acht verdachte niet schuldig. De door de aanklager aangevoerde bewijslast bevat aannemelijke aanwijzingen, maar deze zijn slechts indirect van aard en dat is niet genoeg om tot een veroordeling over te gaan. Hoewel de rechtbank zich terdege bewust is van de ernst van het misdrijf, dient zij de wet in volle omvang te interpreteren. Er is géén wettelijk en overtuigend bewijs dat de verdachte schuldig is aan het hem ten laste gelegde.’

Daarna knapte er iets bij Ghislaine en hoorde ze niet meer wat de rechter zei. Verdwaasd en gedesorïenteerd werd ze door Bernard de rechtbank uit geholpen.

Ghislaine werd in zeven dagen tijd evenzovele jaren ouder. Ze miste niet alleen Mona, maar ook zichzelf. Ze besepte maar al te goed dat elke poging om zichzelf in de toekomst terug te vinden tevergeefs zou zijn. Mona was dood, zij was dood. Ze zou een andere persoon worden. Van Bernard hoefde ze weinig te verwachten. In de rechtszaal had hij haar nog ondersteund en naar de uitgang gebracht, begeleid door meewarige blikken van de aanwezigen. Eenmaal thuis had hij haar niet meer aangeraakt. Geen arm over haar schouder, geen aai over haar hoofd, streling van haar haar, geen zoen, niks. Een ongecompliceerde harde klap met de vlakke hand in haar gezicht had ze meer gewaardeerd dan zijn stille besluiteloosheid van ontkennen en negeren.

Drie weken later zag ze opnieuw de man van wie ze wenste dat hij nooit met haar leven verstrengeld was geraakt. Hij zat op een terras, met een literglas bier binnen handbereik. Voldaan keek hij om zich heen, precies zoals mensen kijken die van het leven genieten. Ghislaine aarzelde geen moment. Ze pakte een stoel, schoof die naar het tafeltje waar hij zat en nam zelf plaats, zonder ook maar één woord te zeggen. Hij was de eerste die sprak:

‘Als je hier bent om stennis te maken, stuur ik mijn advocaat op je af.’

Zijn woorden waren dreigender dan zijn lichaamstaal, want de onzekerheid en verwarring waren in zijn ogen te lezen. Ghislaine wachtte ruim een minuut voordat ze zelf het woord nam. De angst had hem in die ene minuut stevig in zijn greep en op zijn pafferige gezicht glommen vette zweetparels.

‘Waarom?’ vroeg Ghislaine.

‘Waarom wat?’

Opnieuw hield Ghislaine haar lippen op elkaar en voerde de druk zodanig op, dat hij vanzelf door ging met praten.

‘Wat verwacht je nou? Dat ik je hier zou gaan vertellen dat ik het gedaan heb? Denk je dat nou echt?’

Weer antwoorde Ghislaine met stilte.

‘Luister. Zelfs als ik je zou vertellen dat ik het gedaan heb en ik zeg niet dát ik het gedaan heb, wat schiet jij daar mee op?’

Ghislaine persisteerde in zwijgen en de afzichtelijke viezerik bleef maar doorpraten.

‘Je krijgt je kind toch niet terug. Je zou me blijven achtervolgen en mij niet meer met rust laten. Wat voor nut heeft het om hier met jou over te praten? Wat verwacht je nou in hemelsnaam?’

Nu boog Ghislaine haar hoofd langzaam en nadrukkelijk in zijn richting. Haar verbetenheid onderdrukkend keek ze hem minachtend aan en zei toen:

‘Je hebt geen kinderen denk ik, anders zou je mij die vragen niet stellen. Ik ga pas weg al ik mijn antwoorden heb. Anders blijf ik je achtervolgen waar ik maar kan. Vertel mij, was jij het?’

Het zweet gutste nu werkelijk in kleine stroompjes van zijn hoofd. Onder de oksels breidden de vochtplekken zich zienderogen uit en hadden haast de helft van zijn hemd in beslag genomen. Hij slikte, keek schichtig om zich heen en overtuigde zichzelf ervan dat niemand kon meeluisteren. Hij boog zich voorover naar haar tot op nauwelijks twintig centimeter afstand. Ze werd misselijk van zijn penetrante lichaamsgeur, maar zette zich erover heen. Hij fluisterde.

‘Ik zal je vertellen wat er gebeurd is. Maar eerst geef je mij je telefoon. Ik wil niet dat je iets opneemt. En ik zal later altijd ontkennen dat ik gezegd heb wat ik je nu ga zeggen.’

Hier wachtte hij een klein ogenblik om haar reactie te peilen. Ghislaine zweeg, legde haar telefoon neer, die hij op zijn beurt meteen uitschakelde. Ghislaine gedroeg zich koel en beheerst. Dat stelde hem op een vreemde manier gerust waardoor hij verder durfde te praten.